

פרשת ויחי – לא יסור שבט מיהודה: למה נלקחה המלכות מיוסף?

1. **בראשית מט,ח:** לא יסור שבט מיהודה, ומחוקק מבין רגליו, עד כי יבוא שילה. **סנהדרין ה,א:** לא יסור שבט מיהודה - אלו ראשי גלויות בבבל שרודים את ישראל בשבט. ומחוקק מבין רגליו - אלו בני בניו של הלל [נשיאי הסנהדרין] שמלמדים תורה ברבים. **בראשית מט,ט:** גור אריה יהודה, מטרף בני עלית – **רש"י:** סלקת את עצמך ואמרת 'מה בצע [כי נהרוג את אחינו ... לכו ונמכרו לישמעאלים]. וכן בהריגת תמר, שהודה צדקה ממני. **מכילתא בשלח יד,כב:** היו רבי טרפון וזקנים יושבים בצלו של שובך ביבנה. אמרו לו: ילמדנו רבנו באיזו זכות זכה יהודה למלכות? אמר להם: אמרו אתם. אמרו לו: בזכות שאמר 'מה בצע כי נהרוג את אחינו' [אלא נמכרו לישמעאלים, ובכך] הצילו מהמיתה. אמר להם: האם היה להצלה שתכפר על המכירה?! הרי נתן עצה **למכרו ולא להשיבו אל אביו?**

2. **אברבנאל:** השאלה בתכלית הברכות האלה בכלל: אם היו דבריו לתכלית **ברכה**, כמו שיראה מברכת יהודה ודן ואשר ויוסף, יקשה בראובן, שמעון ולוי ... שהביא עליהם **קללה** ולא ברכה? ואם בא **להוכיחם** על מעשיהם המגונים כמו שיראה מברכת ראובן שמעון ולוי ... יקשה מאוד ביהודה, זבולון, דן ואשר ... שאין להם תוכחה כי אם הגדת העתיד?

אור החיים מט,כח: נאמר: 'איש אשר **כברכתו** בירך אותם'. פירוש **הראוי לו כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו**, כי יש לך לדעת כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה: יש שמעלתה כהונה, ויש מלכות, ויש כתר תורה, ויש גבורה, ויש עושר, ויש הצלחה, ונתנוון יעקב בנבואה לברך כל אחד כפי ברכתו הראוי לה - המלך במלכות, הכהן בכהונה ועל זה הדרך ולא היפך המסילות.

אברבנאל שם: כוונת אלה המאמרים והברכות, דעתי נוטה שיעקב בעת מותו רצה לבאר מאיזה מבניו **יצא שבט המלכות והממשלה** ... ולכן עשה חיפוש וחקירה בכל אחד מבניו כפי טבעו ותכונותו מי הוא הראוי למלכות, כי טבע הבנים אשר יולדו מהם יהיה נוטה לטבע האבות ... ולכן זכר בכל אחד פעם התכונות שלו עצמו ופעם העתיד לבוא על זרעו ... להודיע אם הוא ראוי למלכות ושררה או לא.

3. **יחזקאל לז, הפטרת פרשת וייגש:** ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ... ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים ... וקרב אותם אחד אל אחד, לך לעץ אחד ... **ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם.**

זוהר א קסח,א: אברהם השאיר לדוד חמש שנים, משום שחי 175 שנה במקום 180 שנה. יעקב היה צריך לחיות כמו אברהם ולא חי אלא 147 שנה. השאיר 28 שנים לדוד. יוסף היה צריך לחיות כמו אביו ולא חי אלא 110 שנים, השאיר **37 שנים לדוד [יותר מחצי שנותיו]** – וביחד שבעים שנה.

4. **מט,ח:** יהודה – אתה יודוך אחיך. **ספורנו:** יודוך אחיך – יקבלוך למלך, כי אתה ראוי למלך. **חזקוני:** יהודה אתה יודוך אחיך – לשון נופל על לשון (יהודה, הודאה), כי יכבדוך וישבחוך.

הרבי מלובאוויטש, מאמר ד"ה ועבדי דוד מלך עליהם... בישראל היו שתי ממלכות, מלכות בית דוד משבט יהודה ומלכות בית יוסף... אבל לעתיד לבוא לא יהיו עוד שתי ממלכות, אלא רועה אחד יהיה לכולם וזה דוד משבט יהודה ... החילוק בין יוסף ויהודה יובן מהשמות עצמם: יהודה הוא מלשון **הודאה** ויוסף הוא מלשון **הוספה** ... ובכוחות הנפש הוא החילוק בין כוח **העשייה** לכוח **השכל** ... וזהו שלעתיד לבוא יהיה מעשה גדול (יהודה), מעלת **הקבלת עול**, שלמעלה מכוחות האדם.

אבות ג,יז: כל שחכמתו מרובה ממעשיו, למה הוא דומה? לאילן שענפיו מרובים **ושורשיו מועטים** והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו ... אבל כל שמעשיו מרובים מחכמתו, למה הוא דומה? לאילן שענפיו מעטים **ושורשיו מרובים**, שאפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו, אין מזיזות אותו במקומו.